

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 533/2018-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. septembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ludmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Sabóom, Obchodná 6, Sečovce, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) a čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 256/2015 a jeho rozsudkom zo 16. mája 2016 a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 6 Co 455/2016 z 27. júna 2017, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. októbra 2017 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]

dôkazov, ktoré vo svojom súhrne tvoria stratégiu obhajoby. Proti sťažovateľovi sa v kritickom čase viedli viaceré trestné konania za obzvlášť závažné zločiny, vrátane vražd a bol zastúpený viacerými obhajcami.

Sťažovateľ sa výslovne domáhal byť osobne prítomný pri prehliadke jeho osobných vecí, teda jeho spisov, aby sa vypracovaná stratégia obhajoby nedostala do dispozície orgánov činných v trestnom konaní. Poukazoval na čl. 54 ods. 8 Odporúčanie Rec (2006) 2 Výboru ministrov členským štátom o Európskych väzenských pravidlách, v zmysle ktorého má právo byť osobne prítomný pri prehliadke osobných vecí.

Odporca upozornil sťažovateľa, že v zmysle § 39 písm. h) zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody, je povinný umožniť kontrolu osobných vecí a že nemusí byť osobne prítomný pri tejto kontrole.

Sťažovateľ bol odvedený na vychádzku a následne odporca pomocou pákových nožníc prestrihol zámok na skrinke sťažovateľa a vykonal prehliadku jeho osobných vecí.

Sťažovateľ tvrdí, že odporca si preštudoval jeho spisy, z týchto si vyhotovil aj fotodokumentáciu a určitú časť elaborátov týkajúcich sa kauzy vraždy v Moste pri Bratislave (vedená na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 4 T 88/08) mu odcudzil.

... V prípadoch týkajúcich sa obmedzení osôb zbavených slobody sa ESĽP často odvoláva na EVP, či Štandardy CPT, ktoré používa ako pomôcku pri výklade povinností štátov v tejto oblasti (viď rozsudok Veľkého senátu vo veci Enea proti Taliansku, zo 17. 09. 2009, § 48 rozsudok vo veci Laduna proti Slovenskej republike, z 13. 12. 2011, § 31-36).

Súdny dvor Európskej únie nezáväzný charakter dokumentov soft law mení na právne záväzný. Vo veci Grimaldi (C-322/88, rozsudok z 13. 12. 1989, § 16) vyslovil, že odporúčania síce nevyvolávajú záväzné účinky, no vzápätí uviedol, že na odporúčania nemožno hľadieť ako na dokument, ktorému by úplne chýbali právne účinky. Vnútroštátne orgány sú povinné zohľadňovať vo svojej rozhodovacej činnosti obsah odporúčaní v dvoch smeroch: 1. v prípadoch, keď odporúčanie dopĺňa a ďalej vysvetľuje predpis komunitárneho práva (tamže § 18); 2. aj v prípadoch, keď odporúčanie dopĺňa alebo ďalej vysvetľuje úpravu národného právneho predpisu (tamže § 19).

... je potrebné oddeliť prehliadku cely sťažovateľa od prehliadky jeho osobných vecí, tieto dve prehliadky nemožno stotožniť. Prehliadka cely je v podmienkach väznice úplne bežná vec a túto sťažovateľ ani nenamietal.

... Okresný súd v rozsudku z 16. 05. 2016 na str. 11 uviedol: „Právne predpisy, vyššie citované, hovoria, že odsúdený má povinnosť prehliadke sa podrobiť a rátajú aj s takou možnosťou, že sa tak stane v neprítomnosti odsúdeného.“

Pokiaľ okresný súd poukazoval na § 3 ods. 1-6, § 4 ods. 1 a § 39 zákona č. 475/2005, § 35 ods. 1 vyhlášky MS SR č. 368/2008 Z. z. a § 37 ods. 2 RMS č. 2/2010 k tomu je potrebné uviesť, že zákon č. 475/2005 Z. z. ani vyhláška MS SR 368/2008 Z. z. v žiadnom ustanovení neuvádza, že príslušník zboru môže vykonať prehliadku osobných vecí odsúdeného v jeho neprítomnosti. Inak povedané, predpisy s takou možnosťou nerátajú.

... Ďalej okresný súd (tamže) uvádza, že sťažovateľ nemal zákonom dané oprávnenie pri prehliadke byť osobne prítomný... Sťažovateľ ešte pred samotnou prehliadkou dôrazne poukazoval na čl. 54 ods. 8 Odporúčania o EVP, ktoré výslovne priznáva väzňom právo byť prítomný pri prehliadke ich majetku. Neobstojí konštatovanie okresného súdu, že Odporúčanie o EVP nie je právne záväzné, pretože ESLP sa často odvoláva na Odporúčanie o EVP, ktoré používa ako pomôcku pri výklade povinností štátov v tejto oblasti (pozri body 26 a 27 ústavnej sťažnosti, tiež Kuznecov c. Ukrajina, rozsudok z 29. apríla 2003).

Podľa § 39 písm. h) zákona č. 475/2005 Z. z. a § 35 ods. 1 vyhlášky MS SR č. 368/2008 Z. z. je odsúdený povinný umožniť príslušníkovi zboru kontrolu osobných vecí.

Výklad právneho predpisu nesmie brániť v reálnom uplatnení základného práva... Zo strany okresného súdu došlo k nesprávnemu výkladu označených ustanovení zákona a vyhlášky, pretože z nich vôbec nevyplýva (ani nerátajú s možnosťou) možnosť výkonu kontroly osobných vecí odsúdeného v jeho neprítomnosti a toľž v nich nie je explicitne uvedená.

... Krajský súd v rozsudku z 27. 06. 2017 ods. 28 uvádza, že sťažovateľ si nespĺnil svoju zákonnú povinnosť a neumožnil otvorenie skrinky odovzdaním kľúčov. Skupina PBS (skupina preventívno-bezpečnostnej služby ústavu, pozn.) vykonáva špecifické činnosti zamerané na zisťovanie prípadných nedovolených aktivít obvinených a odsúdených, pričom

je v ich kompetencii, akú formu si zvolí. Sťažovateľ preto nemal oprávnenie byť prítomný pri prehliadke.

Tvrdenie, že sťažovateľ neumožnil otvorenie skrinky odovzdaním kľúčov je absolútne nepravdivé.

... Tvrdenie, že je v kompetencii PBS, akú formu prehliadky si zvolí, je v rozpore so zásadou legality a povinnosťami vyplývajúcimi z čl. 2 ods. 2 Ústavy.

Okresný a krajský súd opakovane tvrdia, že počas prehliadky boli nájdené nepovolené predmety.

... Ako je zrejmé, odporca v závere dokazovania musel priznať, že na cele sťažovateľa sa nenašli žiadne nepovolené predmety. Označené predmety (nite a šidlo) neboli nepovolené, lebo sťažovateľovi ich poskytol ústav Ilava na výkon jeho pracovnej činnosti.

Konštatovanie okresného a krajského súdu, že na cele sa našli nepovolené predmety, je nepravdivé, arbitrárne a svojvoľné.

... Z povahy veci je zrejmé, že prehliadku sťažovateľových osobných vecí bolo možné vykonať miernejšími prostriedkami, teda v jeho prítomnosti. I keď je pochybné, či odporca má vôbec oprávnenie nahliadať do dôverných spisov sťažovateľa, ktoré tvoria stratégiu jeho obhajoby v trestných veciach. Sťažovateľ zastáva názor, že odporca také oprávnenie nemá.

... Vykonaním dôkladnej prehliadky dôverných spisov sťažovateľa v ústave Ilave dňa 24. 01. 2012 v jeho neprítomnosti došlo k neoprávnenému zásahu do jeho práva na súkromie. Táto prehliadka nemala základ v zákonnej úprave, nesledovala ustanovený cieľ, nedbá na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva a slobody alebo nebola nevyhnutným a primeraným opatrením na dosiahnutie legitímneho cieľa.

... Právo na spravodlivé súdne konanie zahŕňa aj právo na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jednou z najdôležitejších súčasti tohto práva je povinnosť súdu vyrovnáť sa s argumentmi účastníkov konania.

... Sťažovateľ už v odvolacom konaní namietal svojvoľné a arbitrárne zaobranie sa argumentmi sťažovateľa zo strany okresného súdu. Krajský súd tieto pochybenia nenapravil.»

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné práva [REDAKOVANÉ] na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 ods. 1, ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 3, písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde v Trenčíne pod sp. zn. 21 C/256/2015 a jeho rozsudkom z 16. 05. 2016 boli porušené.

2. Základné práva [REDAKOVANÉ] na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 ods. 1, ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 3, písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 6 Co/455/2016 zo dňa 27. 06. 2017 boli porušené.

3. Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 6 Co/455/2016 zo dňa 27. 06. 2017 zrušuje a Krajskému súdu v Trenčíne prikazuje, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

4. [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 5 000 €, ktoré je Krajský súd v Trenčíne povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia, ktorú je Krajský súd povinný vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. Jozefa Sabóa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa skúmajúc, či nie sú dané dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania preskúmal, či sťažnosť sťažovateľa obsahuje všeobecné a osobitné náležitosti predpísané zákonom o ústavnom súde (§ 20 a § 50) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.1 K namietanému porušeniu sťažovateľom označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu a postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť (a aj domáhal) využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľ v posudzovanej veci namieta, že k porušeniu jeho v sťažnosti označených práv došlo (aj) napadnutým rozsudkom okresného súdu (ako aj postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal), ktorým súd prvej inštancie jeho žalobu na ochranu osobnosti zamietol.

Podľa § 201 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení platnom a účinnom v rozhodnom čase (t. j. v čase vydania prvostupňového rozsudku vo veci sťažovateľa) účastník mohol napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyučoval.

Z okolností posudzovanej veci vyplýva, že sťažovateľ mal právo podať proti napadnutému rozsudku okresného súdu (ako aj postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal) odvolanie ako riadny opravný prostriedok (čo aj využil), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd (čo aj svojim napadnutým rozsudkom urobil). Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa tak za daných okolností vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať napadnutý rozsudok okresného súdu, ako aj postup, ktorý jeho vydaniu predchádzal. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

II.2 K namietanému porušeniu sťažovateľom označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

Z princípu subsidiarity svojej právomoci, bližšie definovaného v časti II.1 tohto uznesenia, ústavný súd vychádzal aj pri posudzovaní namietaného porušenia sťažovateľom označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorým na základe odvolania sťažovateľa ako žalobcu bol podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdený napadnutý rozsudok okresného súdu.

Zo zistení ústavného súdu pri príprave predbežného prerokovania sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľ 26. októbra 2017 (teda v rovnaký deň, ako bola doručená jeho sťažnosť ústavnému súdu, pozn.) doručil okresnému súdu svoje dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu, podané z dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označené dovolanie sťažovateľa uznesením sp. zn. 4 Cdo/20/2018 z 23. apríla 2018 podľa § 447 písm. a) CSP ako oneskorene podané odmietol.

Z uvedených skutočností je zrejmé, že postup sťažovateľa v posudzovanej veci nerešpektoval subsidiárne postavenie ústavného súdu, keďže sťažnosť adresovanú ústavnému súdu, ktorou namieta porušenie svojich práv (aj) napadnutým rozsudkom krajského súdu sťažovateľ podal zároveň s podaním dovolania voči označenému rozhodnutiu odvolacieho krajského súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju ustálenú judikatúru (m. m. IV. ÚS 177/05), podľa ktorej vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, nemožno rozumieť ani samotné podanie posledného z nich oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom. V okolnostiach prípadu preto sťažovateľ súčasným podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ako aj dovolania podľa Civilného sporového poriadku vedome vytvoril stav, keď by o jeho veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (ústavný súd konajúci o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a najvyšší súd ako dovolací súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty prijateľné. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno potom podanie sťažnosti sťažovateľom ústavnému súdu v čase, keď ešte

najvyšším súdom nebolo (a nemohlo byť) rozhodnuté o jeho dovolaní, považovať za predčasné (m. m. IV. ÚS 142/2010).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd konštatuje, že na vyslovenom závere o predčasnosti sťažnosti sťažovateľa podanej podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nič nemení ani skutočnosť, že jeho dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu bolo neskôr rozhodnutím najvyššieho súdu odmietnuté ako oneskorene podané. Bolo totiž na sťažovateľovi, aby svoje procesné oprávnenia uplatňoval v súlade so zákonom ustanovenými procesnými podmienkami vrátane včasnosti ich uplatnenia. Nedodržanie zákonom ustanovenej procesnej podmienky vzťahujúcej sa na podanie dovolania (vrátane lehoty na jeho podanie) pritom nemožno konvalidovať súčasným podaním sťažnosti ústavnému súdu, keďže taký postup by bol v rozpore s princípom subsidiarity jeho právomoci, ktorá je daná až vtedy, keď už bolo (právoplatne) rozhodnuté o všetkých právnych prostriedkoch, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv účinne poskytoval a ktoré sťažovateľ aj riadne využil.

Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd konštatuje, že sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia jeho v sťažnosti označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu bola podaná predčasne, pretože ochrany svojich základných práv alebo slobôd sa sťažovateľ v tom čase domáhal aj v dovolacom konaní, ktoré sám inicioval. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v tejto časti uplatnením zásady *ratione temporis* odmietol podľa § 25 ods. 2 (v spojení s § 53 ods. 1) zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2018